

Juridiska fakultetskansliet

Justitiedepartementet

Remissvar avseende betänkandet Återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Inledning

Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *Återkallelse av svenskt medborgarskap* (SOU 2026:21).

Juridiska fakultetsnämnden konstaterar inledningsvis att utredningen behandlar frågor av mycket grundläggande konstitutionell och folkrättslig betydelse. Medborgarskapet utgör inte endast en administrativ status utan är nära förbundet med individens rättsliga och politiska tillhörighet till staten samt med centrala fri- och rättigheter enligt regeringsformen, Europakonventionen, unionsrätten och Sveriges övriga internationella åtaganden. Förslagen aktualiserar härvid omfattande rättssäkerhets-, proportionalitets- och likabehandlingsfrågor.

Juridiska fakultetsnämnden vill vidare framhålla att kommittédirektiven i huvudsak varit utformade som vad som kan betecknas som genomförandedirektiv. Utredningens uppdrag har således inte varit att förutsättningslöst analysera om återkallelse av medborgarskap bör införas i svensk rätt, utan att lämna förslag till hur ett sådant system ska utformas inom ramen för Sveriges internationella åtaganden. Direktiven har därmed förutsatt att ett system för återkallelse ska införas. Detta begränsar utrymmet för en mer grundläggande konstitutionell och rättsstatlig analys av om återkallelse av svenskt medborgarskap är förenligt med svenska medborgarskapsrättsliga traditioner och medborgarskapets funktion i den konstitutionella demokratin.

Juridiska fakultetsnämnden anser att vissa av de föreslagna bestämmelserna, särskilt avseende återkallelse på grund av brott som ”allvarligt skadar Sveriges vitala intressen”, ger upphov till betydande rättsliga och principiella problem. Vidare har andra staters legitima folkrättsliga intressen inte beaktats över huvud taget.

Juridiska fakultetsnämnden

Ställningstagande

Juridiska fakultetsnämnden avstyrker, med hänvisning till den särställning som det svenska medborgarskapet har i regeringsformen, utredningens förslag av följande skäl:

- Juridiska fakultetsnämnden anser att förslaget innebär ett principiellt skifte i synen på svenskt medborgarskap genom att det för vissa grupper görs villkorat och möjligt att återkalla Detriskerar att skapa ett graderat medborgarskap och väcker frågor om den grundlagsskyddade principen om likhet inför lagen.
- Juridiska fakultetsnämnden riktar kritik mot rättssäkerheten i förslaget, särskilt vad avser den otydliga grunden ”Sveriges vitala intressen” vid återkallande av det svenska medborgarskapet, Migrationsverkets stora tolkningsutrymme samt risken för konflikter med EU-rättens krav på individuell och proportionerlig prövning samt andra staters legitima intressen vid sådant återkallande.
- Juridiska fakultetsnämnden anser att förslagen avseende återkallelse av medborgarskap på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet eller omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion inte är tillräckligt utredda.
- Juridiska fakultetsnämnden anser att den föreslagna formuleringen ”annat otillbörligt handlande” vid återkallelse av medborgarskap när individen har förvärvat medborgarskapet genom osanna uppgifter eller bedrägligt förfarande är oklar och riskerar att ges en alltför vid innebörd.

Skäl för ställningstagandena

1. Konstitutionella överväganden

Det svenska medborgarskapet har traditionellt betraktats som varaktigt och i princip oåterkalleligt. Förslagen i betänkandet innebär en principiellt betydelsefull förändring av denna ordning genom att medborgarskapet, för vissa grupper, görs villkorat på ett sätt som saknar motsvarighet i modern svensk rättstradition.

Juridiska fakultetsnämnden vill särskilt framhålla att ett medborgarskap inte enbart medför rättigheter och skyldigheter utan att medborgarskapet även utgör ett centralt uttryck för den konstitutionella relationen mellan individ och stat. Möjligheten att återkalla medborgarskap innebär därför ett av de mest långtgående ingrepp som staten kan rikta mot en individ.

Juridiska fakultetsnämnden är kritisk till användningen av begreppet ”Sveriges vitala intressen” som grund för återkallelse av medborgarskap. Begreppet är till sin natur öppet och politiskt föränderligt. Även om utredningen försöker konkretisera dess innebörd kvarstår betydande tolkningsutrymme. Detta är särskilt problematiskt mot bakgrund av legalitetsprincipen och de höga kraven på normprecision som bör gälla vid mycket ingripande statliga åtgärder.

Juridiska fakultetsnämnden anser att den föreslagna regleringen riskerar att skapa tillämpningsosäkerhet, ge utrymme för gradvis utvidgning av tillämpningsområdet samt försvaga förutsebarheten i rättstillämpningen. Särskilt problematiskt är att bedömningen av om ett brott ”allvarligt skadar Sveriges vitala intressen” i stor utsträckning överläts åt Migrationsverket inom ramen för ett administrativt förfarande. Juridiska

fakultetsnämnden ifrågasätter härvid om den föreslagna processordningen erbjuder tillräckligt starka rättssäkerhetsgarantier med hänsyn till åtgärdens ingripande natur. Det framstår här som principiellt tveksamt att en förvaltningsmyndighet ges ansvar för beslut som ytterst rör individens konstitutionella status som medlem av staten.

Fakultetsnämnden vill särskilt peka på riskerna med det omfattande beroendet av underrättelseinformation, de sekretesshinder som kan begränsa partsinsyn samt svårigheterna för den enskilde att effektivt bemöta säkerhetsrelaterade bedömningar. Mot denna bakgrund hade det enligt fakultetsnämndens mening funnits skäl att överväga en ordning där beslut om återkallelse av medborgarskap exklusivt prövas av domstol som första instans.

Juridiska fakultetsnämnden vill vidare framhålla att förslaget i praktiken skapar två kategorier av svenska medborgare: dels medborgare vars medborgarskap inte kan återkallas, dels medborgare vars medborgarskap är villkorat av fortsatt laglydnad. Även om denna ordning delvis följer av internationella regler om statslöshet innebär den samtidigt att skyddet för medborgarskapet blir asymmetriskt. Fakultetsnämnden anser att detta aktualiserar principiella frågor om likhet inför lagen, medborgarskapets funktion i den svenska konstitutionella ordningen och risken för ett graderat medborgarskap.

Juridiska fakultetsnämnden vill avslutningsvis, vad gäller de konstitutionella övervägandena, framhålla att förlust av svenskt medborgarskap samtidigt innebär förlust av unionsmedborgarskapet och därmed av centrala rättigheter enligt unionsrätten. Mot denna bakgrund anser fakultetsnämnden att utredningen inte fullt ut analyserar de långtgående proportionalitetskrav som följer av EU-domstolens praxis, särskilt avseende familjeliv, barns rättigheter och individens faktiska anknytning till Sverige. Det finns enligt fakultetsnämndens bedömning en påtaglig risk att de föreslagna bestämmelserna i praktiken kan komma i konflikt med unionsrättens krav på individuell och strikt proportionalitetsprövning.

2. Folkrättsliga överväganden

2.1. Allmänt om utredningens överväganden gällande folkrättsliga och andra mellanstatliga aspekter

Traditionellt har frågor om reglering av förvärv och förlust av medborgarskap fallit inom statens exklusiva kompetensområde (*domaine réservé*).¹ De explicita begränsningar som finns i folkrätten när det gäller möjligheten att frånta individer deras medborgarskap är främst ett resultat av utvecklingen av de mänskliga rättigheterna samt stater behov av att reglera frågor om jurisdiktion, tillämplig lag, beskattning, värnplikt och liknande för att undvika lagkonflikter.² Enligt de traktater som Sverige ingått på medborgarskapsområdet finns det möjlighet att återkalla medborgarskap, så länge vissa grundläggande krav respekteras. Staten måste säkerställa individens rätt till medborgarskap, undvika att göra

¹ Nationality Decrees Issued in Tunis and Morocco (Advisory Opinion) PCIJ Rep Series B No 4. Se även artiklarna 1, 2 och 3 i 1930 års Haagkonvention, artikel 3 i medborgarskapskonventionen och Katja S Ziegler, 'Domaine Réservé'.

² P.J. Spiro, 'A New International Law of Citizenship' (2011) 105(4) American Journal of International Law 718, s. 697. Ruth Donner, Dual nationality in international law, Acta Juridica Hungarica, 47, No 1, pp.15-25 (2006). p. 16.

personer statslösa, avstå från diskriminering vid tillämpning av återkallelse av medborgarskap samt säkerställa att sådana beslut inte fattas godtyckligt.³ I avsaknad av mer långtgående internationella åtaganden har många stater reformerat sina medborgarskapslagar för att möjliggöra återkallelse av medborgarskap för personer som betraktas som farliga eller oönskade.

Utredningen har diskuterat mänskliga rättigheter och konventioner som specifikt behandlar medborgarskap, och har beaktat internationella och andra hänsyn som rör de aktuella individerna. Däremot har utredningen inte beaktat det faktum att det i varje ärende av detta slag också finns andra legitima intressen. Återkallelse av medborgarskap på grund av att en individ anses utgöra ett hot mot säkerheten har konsekvenser inte bara för individen och dennes familjemedlemmar, utan kan även påverka andra stater och det internationella samfundet. Det kan röra sig om situationer där också den andra medborgarskapsstaten vill återkalla individens medborgarskap men hindras från detta eftersom Sverige har agerat först, eller situationer där individen befinner sig i ett tredje land och den staten vill utvisa personen till Sverige men inte längre kan det efter det att vederbörande förlorat sitt svenska medborgarskap. En person vars brottslighet kan ”allvarligt skada Sveriges vitala intressen” kan i många fall antas allvarligt skada också det andra landets vitala intressen.⁴

2.2. Återkallelse på grund av vissa brott

Utredningen förslag utmynnar i två alternativa lydelse av 14 b §. Samtliga Juridiska fakultetsnämndens synpunkter som ges angående den första alternativa lydelsen gäller också det andra alternativet.

2.2.1. Återkallelse på grund av brott som allvarligt hotar Sveriges säkerhet eller omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion

Det framgår av utredningen att syftet med återkallelse av medborgarskap när en individ begår vissa brott enligt 14 b) § är att skydda och stärka medborgarskapets betydelse, att stärka skyddet för Sveriges inre säkerhet och att tillvarata Sveriges vitala intressen.⁵ Det framgår däremot inte tillräckligt tydligt hur Sveriges säkerhet eller vitala intressen de facto skulle stärkas genom att individer som anses utgöra ett hot fråntas sitt medborgarskap. Om individer som har begått sådana brott kvarstår i Sverige efter återkallelse av medborgarskapet kommer de alltjämt att kunna fortsätta utgöra ett hot mot samhället. Risken kan i vissa fall till och med öka, särskilt om individen saknar rättslig status, uppehållstillstånd eller möjlighet till arbete i Sverige. Det kan även uppstå situationer där den andra staten, i vilken individen har sitt andra medborgarskap, vägrar

³ Vid sidan av dessa begränsningar finns även ett antal andra internationella förpliktelser som måste beaktas, såsom rätten till en rättvis rättegång, rätten till effektiva rättsmedel, rätten till privat- och familjeliv samt andra skyldigheter enligt den internationella människorättsrätten, den internationella humanitära rätten och den internationella flyktingrätten. See: Commentary to the principles on deprivation of nationality as a national security measure, p. 6, https://files.institutesi.org/Principles_COMMENTARY.pdf, Von Rütte, The Human Right to Citizenship. P. 71.

⁴ ‘Canada slams UK decision to “off-load” Islamist fighter’ (Reuters, 19 August 2019). <https://www.reuters.com/article/world/canada-slams-uk-decision-to-off-load-islamist-fighter-idUSKCN1V80NM/> accessed 25 May 2026, Morning Report, ‘Australia-NZ Diplomatic Incident over NZ Citizen Suspected of Terrorism Detained in Turkey’, RNZ (25 May 2026), <https://www.rnz.co.nz/national/programmes/morningreport/audio/2018783914/australia-nz-diplomatic-incident-over-nz-citizen-suspected-of-terrorism-detained-in-turkey>;

⁵ Se t.ex. s. 109-111 i utredningen.

att ta emot personen efter att denne har frångått sitt svenska medborgarskap. I sådana fall riskerar åtgärden att bli ineffektiv och inte uppnå sitt uttalade syfte. Vidare innebär återkallelse av medborgarskap inte i sig att individen förhindras från att återvända till Sverige, vare sig lagligt eller olagligt, eller från att fortsätta bedriva säkerhetshotande verksamhet under tiden från frångåendet av medborgarskapet tills det blir aktuellt med verkställighet av ett utvisningsbeslut. Utredningen borde i ljuset av ovan ha diskuterat vilka övriga åtgärder som måste vidtas för att önskad effekt ska uppnås. Vidare borde det ha utretts huruvida frångående av medborgarskap är en lämplig åtgärd i situationer där den aktuella individen inte kan utvisas.

Utredningen analyserar huvudsakligen förslagen om återkallelse av medborgarskap i förhållande till Europakonventionen, Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, 1961 års konvention om begränsning av statslöshet, den europeiska konventionen om medborgarskap samt barnkonventionen.⁶ Sveriges internationella åtaganden är emellertid inte begränsade till området för mänskliga rättigheter. Som diskuterats ovan i allmänna termer finns det också andra mellanstatliga aspekter och internationella åtaganden som Sverige måste beakta vid införandet och tillämpningen av lagstiftning om återkallelse av medborgarskap, vilka inte berörs i utredningen.

Terrorism och internationella brott utgör hot mot det internationella samfundet, inte endast mot en enskild stat, och bekämpningen av dessa hot ska ske genom bland annat kriminalisering av sådana brott, lagföring och internationellt samarbete, inklusive i de fall brotten begås av egna medborgare. Stater har alltså en skyldighet att lagföra sådana brott om de begås av egna medborgare. Att frånta en misstänkt terrorist dennes medborgarskap och sedan vägra att ta emot denne på statens territorium kan uppfattas som ett sätt att undfly detta ansvar. Säkerhetsrådet har ålagt stater att vidta åtgärder för att bekämpa internationell terrorism men har aldrig uttryckligen godkänt frångående av medborgarskap som en legitim lösning för att bekämpa terrorism.

Utöver Sveriges internationella förpliktelser inom terrorismbekämpning är det en grundläggande folkrättslig princip att stater ska respektera andra staters suveränitet. Som en följd av detta kan stater vara skyldiga att återta sina egna medborgare när dessa utvisas från andra stater.⁷ Ett exempel är en svensk medborgare som begår ett terroristbrott i en stat där personen inte är medborgare och som, efter att ha avtjänat sitt fängelsestraff, utvisas till Sverige. I en sådan situation uppkommer frågan om Sverige kan vägra att ta emot personen med hänvisning till att medborgarskapet har återkallats.

I situationer där Sverige har ingått ett återtagandeavtal kan Sverige vara skyldigt att ta emot individen oavsett dennes medborgarskapsstatus. Om Sverige har återkallat medborgarskapet uppstår två möjliga scenarier. Det första är att Sverige kan anses ha brutit mot avtalet genom att återkalla medborgarskapet i syfte att undgå sina förpliktelser enligt återtagandeavtalet. Ett sådant agerande kan aktualisera statens internationella ansvar. Det andra alternativet är att Sverige, i enlighet med återtagandeavtalet, återtar individen trots att medborgarskapet har återkallats. Detta innebär emellertid att individen

⁶ Se s. 269 i utredningen.

⁷ Se: James Crawford, *Brownlie's Principles of Public International Law*, 9 edition, Oxford University Press, 2019, p. 496

fortfarande kan återvända till Sverige och därmed fortsätta att utgöra ett säkerhetshot. Syftet med bestämmelsen – att skydda Sveriges vitala intressen eller värna den nationella säkerheten – riskerar därmed att inte uppnås.

Det finns även allmänna folkrättsliga principer som kan aktualiseras vid användning av återkallelse på grund av hot mot säkerheten, exempelvis principerna om *do no harm*, *good faith* och *abuse of rights*. Att försöka undvika internationella åtaganden inom exempelvis terrorismbekämpning genom att återkalla medborgarskapet för en individ som dömts för terroristbrott i en stat där personen saknar medborgarskap kan anses strida mot principen om *good faith*, särskilt om återkallelsen sker medan individen befinner sig utomlands i syfte att förhindra att personen återvänder till riket. Stater har enligt internationell rätt en skyldighet att bekämpa terrorism genom att kriminalisera terroristbrott och internationella brott, samarbeta med andra stater samt säkerställa att misstänkta personer lagförs eller utlämnas. Det framgår inte tydligt i vilken utsträckning utredningen har beaktat dessa skyldigheter. Om Sverige återkallar medborgarskapet för en individ som dömts för terroristbrott begångna utomlands kan detta väcka frågor om staten i praktiken försöker undandra sig ansvaret att ta tillbaka individen, i stället för att själv lagföra personen eller samarbeta med andra berörda stater, särskilt i situationer där den andra staten saknar kapacitet eller vilja att åtala denna individ. För att undvika sådana situationer kan det vara aktuellt att svenska myndigheter, innan beslut om återkallelse fattas, samråder med den andra berörda staten. Frågan rör inte enbart individens rättigheter utan även andra staters intressen och det internationella samfundets gemensamma ansvar för bekämpning av terrorism.

En grundläggande fråga i detta sammanhang är, som framgått, vilken stat som bör ta ansvar för en individ som hotar säkerheten i en stat. Till skillnad från vad gäller regler mot statslöshet, vilka utredningen har beaktat, finns inga konventioner som explicit reglerar den frågan. Däremot kan det i vart fall från ett moraliskt-politiskt perspektiv tyckas rimligt att ansvaret bör tas av den stat i vilken individen har präglats och/eller den stat där individen har starkast koppling, t ex genom bosättning under betydande tid. Det finns folkrättsliga normer om övervägande anknytning, t ex i 1930 års Haagkonvention om vissa frågor om medborgarskap liksom i Folkrättskommissionens förslag till regler om diplomatiskt skydd, som den svenska lagstiftaren skulle kunna ta vägledning av.

Att andra grannstater har infört regler om återkallelse i vissa fall utan att beakta andra staters eller internationella säkerhetsintressen utgör enligt Juridiska fakultetsnämndens mening inte ett tillräckligt skäl för att Sverige ska genomföra motsvarande lagändringar.⁸

Vidare vill Juridiska fakultetsnämnden framhålla att det förhållandet att ett förslag inte strider mot internationella åtaganden inte i sig innebär att det utgör ett lämpligt alternativ för att bekämpa terrorism. Återkallelse av medborgarskap är en ingripande åtgärd i ett demokratiskt samhälle och måste bedömas i ljuset av skyddet för mänskliga rättigheter. Till exempel, om en person med dubbelt medborgarskap och en person med endast ett medborgarskap tillsammans begår eller samverkar för att begå en terroristgärning, kommer den förra med största sannolikhet att förlora sitt medborgarskap medan den senare behåller sitt medborgarskap. Konsekvenserna kommer därmed att skilja sig mellan dem trots att de är lika skyldiga. Denna skillnad i behandling kan skapa olika kategorier

⁸ Se s. 150 i utredningen.

av medborgarskap, där vissa medborgare får en mer osäker medborgarskapsstatus än andra, vilket kan påverka den sociala sammanhållningen i samhället.

Baserat på ovanstående saknar Juridiska fakultetsnämnden en tillräcklig analys dels av i vilken mån återkallelse av medborgarskapet faktiskt kan förväntas lösa problemen, dels av huruvida förslagen står i överensstämmelse med alla Sveriges folkrättsliga förpliktelser samt tar rimliga hänsyn till andra staters intressen. Ytterligare utredning är därför nödvändig innan ett lagförslag kan presenteras.

2.3. Återkallelse på grund av brott som sker inom organiserad brottslighet/kriminella nätverk och som anses allvarligt skada Sveriges vitala intressen

Liksom för det första alternativet, och av de skäl som anges i det förra avsnittet, saknar Juridiska fakultetsnämnden en tillräcklig analys dels av i vilken mån återkallelse av medborgarskapet faktiskt kan förväntas lösa problemen, dels av huruvida förslagen står i överensstämmelse med alla Sveriges folkrättsliga förpliktelser samt tar rimliga hänsyn till andra staters intressen. Ytterligare utredning är därför nödvändig innan ett lagförslag kan presenteras. Därtill har fakulteten synpunkter som gäller specifikt detta alternativ.

Begreppet ”statens vitala intressen” kan tolkas brett. Det är ytterst staten själv som avgör vilka handlingar som anses hota nationell säkerhet eller utgöra en fara för grundläggande samhällsintressen. I Sverige kan detta exempelvis aktualiseras i relation till organiserad brottslighet och kriminella nätverk som begår systematiska och allvarliga brott. I andra stater kan fokus i stället ligga på terrorism eller andra former av grov och systematisk brottslighet som anses hota staten. Enligt medborgarskapskonventionen och statslöshetskonventionen omfattar uttrycket ”statens vitala intressen” inte brott av allmän karaktär, oavsett hur allvarliga de är. Begreppet bör i stället avse intressen av grundläggande betydelse för staten, det vill säga vitala nationella intressen. Det handlar således om handlingar som riktar sig mot sådant som staten har ett särskilt ansvar att skydda. Definitionen av organiserad brottslighet som ”minst två personer som varaktigt över tid begår allvarliga brott i samarbete i syfte att uppnå ekonomisk vinning”⁹ är mycket vid och kan ge upphov till betydande tolkningssvårigheter.

Vad gäller syftet med lagförslaget finns det en tydlig skillnad mellan å ena sidan organiserad brottslighet (ekonomisk vinning)¹⁰ och å den andra sidan terrorism eller andra internationella brott, liksom brott som direkt riktar sig mot staten. De senare brotten utgör allvarliga handlingar som riktar sig direkt mot staten och/eller det internationella samfundet i stort. När det däremot gäller brott som begås inom organiserad brottslighet, men som inte är direkt riktade mot staten, är det tveksamt om de kan uppfylla kraven för ett så ingripande beslut som återkallelse av medborgarskap, särskilt med hänsyn till förbudet mot godtyckligt berövande av medborgarskap. Om organiserad brottslighet används som ett led i att attackera statliga organ och myndigheter kan återkallelse möjligen motiveras med att dessa brott skadar statens intressen eller säkerhet.

Juridiska fakultetsnämnden anser vidare att det är otydligt varför just de brott som anges i utredningen (t.ex. brott mot 3, 4, 9, 10, 15, 17 och 20 kap. brottsbalken samt brott mot vapenlagen eller bidragsbrottslagen) ska kunna medföra återkallelse av medborgarskap

⁹ Se s. 207 i utredningen

¹⁰ Se s. 211 i utredningen

när de begås inom ramen för ett kriminellt nätverk. Det finns andra mycket allvarliga brott, såsom grova sexualbrott mot barn eller massmord utan koppling till kriminella nätverk eller terroristhandlingar, som också kan anses skada Sveriges vitala intressen. Flera av dessa brott som omfattas av förslaget är dessutom av allmän straffrättslig karaktär och inte nödvändigtvis handlingar riktade mot staten som sådan. Detta väcker frågor om bestämmelsernas systematik, proportionalitet och rättssäkerhet och gör det tveksamt om förslaget uppfyller kraven för att undvika godtyckligt berövande av medborgarskap.

Även om man anser att brott som begås inom organiserad brottslig verksamhet utgör sådana brott som skadar Sveriges vitala intressen, innebär detta inte i sig att fråntagande av medborgarskap är en lämplig lösning för att bekämpa organiserad brottslighet. Om kriminella aktörer kan anlita barn för att utföra brott och därigenom undgå straffansvar kan de även anlita andra personer som endast har ett medborgarskap för att genomföra allvarliga brott. Alternativt kan individer avsäga sig sitt andra medborgarskap och därmed bli enbart svenska medborgare, vilket innebär att syftet med föreslagna ändringar i medborgarskapslagen inte uppnås.

Förutom att det, som ovan angetts, krävs ytterligare utredning angående konsekvenser och internationella aspekter anser Juridiska fakultetsnämnden att detta alternativa förslaget inte är tillräckligt tydligt eller välmotiverat för att kunna läggas till grund för lagstiftning avseende återkallelse av medborgarskap för personer som begår brott inom organiserad brottslig verksamhet.

2.4. Återkallelse när medborgarskapet har erhållits genom osanna uppgifter eller bedrägligt förfarande

Det framgår av både medborgarskapskonventionen och statslöshetskonventionen att konventionsstaterna får föreskriva att medborgarskap kan fråntas när förvärvet har skett genom bedrägligt förfarande, osanna uppgifter eller undanhållande av relevanta sakförhållanden.¹¹ Juridiska fakultetsnämnden anser därför att återkallelse i sådana situationer i princip är förenlig med Sveriges internationella åtaganden. Principen om att ingen godtyckligt ska berövas sitt medborgarskap innebär dock att ett fråntagande av medborgarskap ska vara förutsägbart, proportionerligt och föreskrivet i lag. Formuleringar såsom att någon ”på annat sätt handlat otillbörligt” riskerar att ges en alltför vid och oklar innebörd. Bestämmelsen bör därför utformas med ett tydligare och mer preciserat språk för att uppfylla kraven på tydlighet, förutsebarhet och effektivitet, både för enskilda och för de handläggande myndigheterna samt domstolarna vid tillämpningen av bestämmelsen.

Att använda samma formuleringar som återfinns i både statslöshetskonventionen och medborgarskapskonventionen, nämligen ”bedrägligt förfarande”, vore lämpligare eftersom det inte lämnar något utrymme för att inkludera andra handlingar under ”annat otillbörligt handlande” än sådana som lagstiftaren faktiskt avser att omfatta.

¹¹ Se: art 7 (1) (b) medborgarskapskonventionen, art 8 (2) (b) statslöshetskonventionen.

3. Särskilt om remissförfaranden

I sammanhanget vill Juridiska fakultetsnämnden avslutningsvis framhålla att kommittéväsendet utgör en bärande del av den svenska lagstiftningsprocessen. Genom detta system säkerställs att förslag till ny lagstiftning bereds på ett omsorgsfullt, förutsebart och rättssäkert sätt. En grundläggande princip är att utredningar ska vila på en bred och väl underbyggd kunskapsbas, förankras i rättsvetenskaplig analys samt kompletteras med empiriskt underlag av tillräcklig kvalitet.

Utredningens uppdrag har inte varit att förutsättningslöst analysera om återkallelse av medborgarskap bör införas i svensk rätt, utan att lämna förslag till hur ett sådant system ska utformas inom ramen för Sveriges internationella åtaganden. Direktiven har därmed i betydande utsträckning förutsatt att ett system för återkallelse ska införas. Detta begränsar utrymmet för en mer grundläggande konstitutionell och rättsstatlig analys av om ett sådant institut är förenligt med svenska medborgarskapsrättsliga traditioner och medborgarskapets funktion i den konstitutionella demokratin.

Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om beredningen uppfyller regeringsformens krav på saklighet, allsidighet och kvalitet i lagstiftningsprocessen.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av professorerna Jaan Paju och Pål Wrange samt forskarstuderande Mariana Fakih. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd